

EUROOPRACOWANIA

Nr 3/2010

maj 2010

Elżbieta Bednarek – Sekunda
Dariusz Witkowski

PRZYGOTOWANIE SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH DO WPROWADZENIA EURO

BIURO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DS. WPROWADZENIA EURO PRZEZ RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ
DEPARTAMENT POLITYKI FINANSOWEJ, ANALIZ I STATYSTYKI
MINISTERSTWO FINANSÓW

GLÓWNE TEZY

- Zadaniem administracji publicznej jest wspieranie przedsiębiorców w procesie przygotowań do wprowadzenia euro poprzez możliwie wczesne ustalenie reguł towarzyszących wymianie waluty (przygotowanie zapisów prawnych i wytycznych) oraz informowanie na temat koniecznych działań przygotowawczych.
- W procesie integracji walutowej szczególną uwagę należy zwrócić na dostęp przedsiębiorstw do aktualnej i rzetelnej informacji. Wynika to z dwóch przyczyn. Po pierwsze, czasochłonność procesu dostosowań wymaga możliwie wczesnego zwrócenia uwagi przedsiębiorców na działania przygotowawcze, jakie będą musieli przeprowadzić w związku z wprowadzeniem euro. Po drugie, szczegółowe reguły dotyczące przejścia na euro, np. w zakresie sporządzania sprawozdań finansowych, ewidencji podatkowej, podwójnej ekspozycji cen, zostaną dopiero sprecyzowane. W związku z tym należy zadbać, aby informacje na temat w/w reguł dotarły do przedsiębiorców, gdy tylko zapadną odpowiednie rozstrzygnięcia.
- Szczęólnego zaangażowania wymaga wsparcie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które mają ograniczony dostęp do komercyjnych usług doradczych oraz dysponują stosunkowo niewielkimi zasobami ludzkimi i finansowymi.
- W każdym przedsiębiorstwie należy zwrócić szczególną uwagę na kwestię dostosowania systemów informatycznych do nowej waluty. Z uwagi na ograniczoną liczbę firm świadczących usługi informatyczne, wymagane dostosowania należy rozpocząć możliwie wcześnie.
- Przedsiębiorcom zaleca się przeanalizowanie konieczności dostosowania do euro urządzeń stosowanych przy obsłudze transakcji. W związku z wprowadzeniem nowej waluty dostosowania mogą wymagać m.in. kasy fiskalne, terminale płatnicze, automaty wrzutowe i taksometry. Dostosowując wskazane urządzenia należy również mieć na uwadze możliwość ich funkcjonowania w okresie podwójnej ekspozycji cen.
- Źródłem zaopatrzenia przedsiębiorców w banknoty i monety euro będą przede wszystkim kasy banków komercyjnych. Przed wprowadzeniem euro banki komercyjne mogą także zorganizować tzw. zaopatrzenie wtórne. Rozważenia wymaga również możliwość sprzedaży, zawierających monety euro, zestawów startowych dla przedsiębiorców.
- Wprowadzenie euro do obiegu gotówkowego będzie wymagało od przedsiębiorstw przygotowania organizacyjnego związanego ze zwiększoną ilością gotówki (zarówno złotych, jak i euro) w kasach przedsiębiorstw.
- Dla zapewnienia płynnego przejścia na euro przedsiębiorcy powinni zadbać o poinformowanie pracowników na temat wpływu euro na działalność przedsiębiorstwa oraz ich przeszkolenie w zakresie posługiwania się nowymi banknotami i monetami.
- Na odbiór procesu wymiany waluty przez społeczeństwo silnie wpływa sposób przeliczania cen towarów i usług ze złotych na euro. Z uwagi na obawy dotyczące wpływu euro na ceny, bardzo istotna jest przejrzystość procesu ich przeliczania. Pomocne w tym zakresie mogą być inicjatywy na rzecz przejrzystego przeliczania cen, które mogą przyczynić się do zwiększenia zaufania konsumentów w uczciwość praktyk stosowanych przez przedsiębiorców.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	5
2.	Dostosowania w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych	8
2.1.	Identyfikacja i planowanie niezbędnych przygotowań w przedsiębiorstwach	9
2.2.	Dostosowania w zakresie rachunkowości i zarządzania finansami przedsiębiorstw.....	11
2.3.	Dostosowania systemów IT i urządzeń.....	14
2.4.	Przygotowania do wprowadzenia euro w obiegu gotówkowym	15
2.5.	Przeliczenie cen oraz ochrona konsumentów przed nadużyciami cenowymi.....	18
2.6.	Działania szkoleniowe i informacyjne	25
3.	Uwagi końcowe.....	29
	Bibliografia.....	30
	Załącznik 1. Schemat Międzyinstytucjonalnej Struktury ds. Wprowadzenia Euro	32

1. WPROWADZENIE

Celem opracowania jest wskazanie działań, jakie muszą zostać zrealizowane w związku z wprowadzeniem euro w Polsce, aby przygotować sektor przedsiębiorstw niefinansowych do wymiany waluty. Przedstawiono zarówno zadania, które będą musiały zostać wykonane przez same przedsiębiorstwa, jak również decyzje, przedsięwzięcia legislacyjne i działania wspierające leżące w kompetencji administracji publicznej, których realizacja jest kluczowa dla zapewnienia płynnego przebiegu procesu dostosowań polskich przedsiębiorstw do wprowadzenia euro.

Płynność i przejrzystość procesu oraz przestrzeganie zasad towarzyszących wymianie waluty (zob. ramka 1) mają kluczowe znaczenie dla postrzegania przez społeczeństwo przedsięwzięcia, jakim jest integracja walutowa. Z tego względu działania wspierające przedsiębiorstwa niefinansowe w przygotowaniach do przyjęcia euro pośrednio wpływają na powodzenie całego procesu. Wspomaganie przygotowań sektora przedsiębiorstw niefinansowych ma także na celu płynne przejście na nową walutę przy ograniczeniu niedogodności dla funkcjonowania przedsiębiorstw oraz minimalizacji kosztów.

RAMKA 1. ZASADY TOWARZYSZĄCE WPROWADZENIU EURO

- Wszystkie kwoty pieniężne podlegające rozliczeniu (ceny, płace, wartość kredytów, papierów wartościowych, itp.) zostaną przeliczone na euro według tego samego nieodwołalnego kursu wymiany, składającego się z sześciu cyfr znaczących. Kurs ten zostanie ogłoszony przez Radę Ecofin* w dniu podjęcia decyzji o uchyleniu derogacji. Po przeliczeniu na euro otrzymana suma zostanie zaokrąglona do pełnych eurocentów.
- W procesie wprowadzania euro będzie obowiązywać zasada ciągłości umów. Oznacza to, że wszystkie umowy zawarte przed wprowadzeniem euro pozostaną ważne po zastąpieniu złotego wspólną walutą. Wprowadzenie euro nie może stanowić przyczyny jednostronnego odstąpienia od umowy (chyba że wszystkie strony postanowią inaczej). Wszelkie należności wyrażone w złotych wynikające z obowiązywania umowy zostaną automatycznie przeliczone na euro.
- W okresie podwójnej ekspozycji cen przedsiębiorstwa i administracja publiczna będą zobowiązane do podawania kwot pieniężnych jednocześnie w złotych i w euro, co ma ułatwić konsumentom przystosowanie się do kwot wyrażonych w nowej walucie. Zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej, podawanie cen w dwóch walutach powinno rozpocząć się jak najszybciej po ustaleniu przez Radę nieodwołalnie ustalonego kursu wymiany, a zakończyć w okresie minimum sześciu miesięcy oraz maksimum jednego roku po wprowadzeniu euro.

- Każde przedsiębiorstwo, organizacja, instytucja, jak również obywatele będą ponosić odpowiedzialność za własne przygotowania do wprowadzenia euro, wliczając w to ewentualne koszty tych przygotowań.

Źródło: Rada WE, 1997; Rada WE, 1998; Komisja Europejska, 2008a.

* Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że uchylenie derogacji następuje około 6 miesięcy przed dniem przyjęcia euro. Więcej na temat procedury uchylenia derogacji i nieodwołalnego kursu wymiany: zob. zakładka FAQ na stronie internetowej www.euro.mf.gov.pl.

Zakres niezbędnych dostosowań różni się dla poszczególnych jednostek organizacyjnych w zależności od ich rozmiaru, branży, w której prowadzą działalność, charakteru świadczonych usług, skali obrotu gotówkowego, zakresu, w jakim stosowane są systemy IT przetwarzające dane finansowe oraz wielu innych czynników. Duże przedsiębiorstwa, pomimo znacznie większej skali prowadzonej działalności, zwykle łatwiej sobie radzą z przygotowaniem do wprowadzenia wspólnej waluty niż **przedsiębiorstwa średnie i małe**. Z tego względu, te ostatnie **potrzebują szczególnego wsparcia ze strony administracji centralnej i samorządowej oraz powinny zarezerwować więcej czasu na realizację koniecznych działań przygotowawczych**.

Z uwagi na wczesny etap przygotowań do wprowadzenia euro, przebieg wielu działań przedstawionych w niniejszym opracowaniu został określony warunkowo względem decyzji, które zostaną podjęte dopiero po dokonaniu analizy optymalnych, w polskich warunkach, metod postępowania w procesie przygotowań do wprowadzenia euro. W szczególności nie rozstrzygnięto, jaki scenariusz wprowadzenia euro zostanie zastosowany (zob. ramka 2), jak długo będzie trwał okres podwójnego obiegu, czy też jakie będą szczególne zasady regulujące przejście na euro w sektorze przedsiębiorstw. Informacje na temat w/w decyzji, mających istotny wpływ na przygotowania przedsiębiorstw, będą podawane do publicznej wiadomości bez zbędnej zwłoki.

Pomimo niesprecyzowania docelowej daty przyjęcia euro w Polsce oraz braku wyżej wymienionych rozstrzygnięć, **przygotowania w firmach powinny rozpocząć się tak szybko, jak to możliwe**. Wiele zadań związanych z przystosowaniem przedsiębiorstw do nowej waluty może bowiem być realizowanych niezależnie od ostatecznej daty wprowadzenia euro.

RAMKA 2. SCENARIUSZ WPROWADZENIA EURO

W nowych państwach członkowskich możliwe jest zastosowanie jednego z dwóch scenariuszy wymiany waluty narodowej na euro: **scenariusza z okresem przejściowym lub scenariusza *big bang***.

1. **Scenariusz z okresem przejściowym**. Scenariusz ten przewiduje, że w okresie przejściowym euro funkcjonuje w formie bezgotówkowej, natomiast w obiegu znajdują się narodowe banknoty i monety. Transakcje bezgotówkowych w okresie przejściowym można

dokonywać w obu walutach. Uznania na kontach bankowych są natomiast dokonywane w jednostce walutowej, w której prowadzony jest rachunek.

Zgodnie z regulacjami dotyczącymi wprowadzenia euro, okres przejściowy może trwać maksymalnie trzy lata (zob. Rada WE, 1998). Z uwagi na fakt, że uwarunkowania towarzyszące wprowadzeniu wspólnej waluty w nowych państwach członkowskich są diametralnie różne od tych, jakie towarzyszyły pierwszym państwom tworzącym strefę euro, wskazuje się, że ewentualny okres przejściowy powinien być istotnie krótszy niż trzy lata (zob. Schäfer, 2006).

Po okresie przejściowym następuje okres podwójnego obiegu (ang. *dual circulation period*), czyli faza stopniowego wycofywania z obiegu narodowych banknotów i monet, w czasie której obie jednostki walutowe posiadają status prawnego środka płatniczego. W praktyce oznacza to, że w okresie tym dozwolone jest dokonywanie transakcji gotówkowych w obu walutach, co pozwala na płynne przejście z waluty narodowej na euro. Po zakończeniu okresu podwójnego obiegu jedynym prawnym środkiem płatniczym staje się euro. Okres podwójnego obiegu wynosi maksymalnie sześć miesięcy, jednak może być krótszy (zob. Rada WE, 1998).

Zaletą scenariusza z okresem przejściowym jest pozostawienie wszystkim podmiotom relatywnie dużej ilości czasu na przygotowania do wprowadzenia banknotów i monet euro. Do wad tego rozwiązania należą z kolei przede wszystkim: dodatkowe koszty i niedogodności dla uczestników procesu (związane z jednoczesnym funkcjonowaniem w okresie przejściowym w obiegu bezgotówkowym waluty narodowej i euro, a w obiegu gotówkowym waluty narodowej), a także – zwłaszcza jeżeli okres przejściowy jest zbyt długi – spowolnienie procesu wymiany waluty.

2. **Scenariusz *big bang*.** Scenariusz ten zakłada wprowadzenie euro w miejsce waluty narodowej bez okresu przejściowego. Scenariusz *big bang*, podobnie jak scenariusz madrycki, przewiduje okres podwójnego obiegu. Po jego zakończeniu jedynym prawnym środkiem płatniczym pozostaje euro.

Scenariusz *big bang* jest wprawdzie pozbawiony niedogodności charakterystycznych dla scenariusza madryckiego, jednak z przyczyn logistycznych, związanych z koniecznością przygotowania i dokonania wymiany gotówkowej w krótkim czasie, jest on trudniejszy do realizacji.

W przypadku wyboru scenariusza *big bang* możliwe jest jednak zastosowanie wariantu, który pozwala ograniczyć niektóre trudności związane z ramami czasowymi procesu zamiany waluty narodowej na euro, tj. scenariusza ***big bang* z okresem stopniowego wycofywania** (ang. *phasing-out period*). Wariant ten umożliwia stosowanie odniesień do waluty narodowej jeszcze przez pewien czas (maksymalnie 1 rok) po dacie wprowadzenia euro, a nawet po zakończeniu okresu podwójnego obiegu waluty narodowej i euro, gdy waluta narodowa straci już status prawnego środka płatniczego. Zgodnie z tym scenariuszem, po dacie wprowadzenia euro

obowiązuje już – co do zasady – powszechne stosowanie euro w rozliczeniach bezgotówkowych i gotówkowych, ale jest jeszcze możliwe stosowanie odniesień do waluty narodowej w niektórych instrumentach prawnych (np. przy wystawianiu faktur, sporządzaniu sprawozdań finansowych), przy czym tego typu działania powinny mieć charakter „wygasający” i są dopuszczalne jedynie w pewnych uzasadnionych sytuacjach, związanych np. z koniecznością dokończenia przez dany podmiot przestawiania systemów księgowych czy administracyjnych na euro.

Źródło: Ministerstwo Finansów (2005); Rada WE (1998).

Szczególnie istotną rolę w procesie przygotowań przedsiębiorstw niefinansowych do wprowadzenia euro odegra Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych, będący jednym z organów międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej ds. wprowadzenia euro w Polsce (zob. schemat w załączniku 1), utworzonej na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2009 r. w sprawie powołania Narodowego Komitetu Koordynacyjnego do Spraw Euro, Rady Koordynacyjnej oraz Międzyinstytucjonalnych Zespołów Roboczych do Spraw Przygotowań do Wprowadzenia Euro przez Rzeczpospolitą Polską. Zespół ten jest odpowiedzialny za wsparcie przedsiębiorstw w zakresie związanym z ich przygotowaniem do wprowadzenia euro. Ważnym aspektem jego działalności będzie także współpraca przy opracowaniu aktów prawnych regulujących zasady wymiany złotego na euro w zakresie dotyczącym przedsiębiorców.

Miarą sukcesu działalności międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej ds. wprowadzenia euro w Polsce będzie terminowość realizacji działań przygotowawczych przez przedsiębiorstwa przy możliwie niskich nakładach czasu, zasobów ludzkich i finansowych.

2. DOSTOSOWANIA W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH

W obrębie każdego z działań związanych z przygotowaniem do wprowadzenia euro w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych, wymienionych w dalszej części opracowania, zwrócono uwagę na szczegółowe zadania, których zaplanowanie i koordynacja leżą w głównej mierze w gestii Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. Każde działanie zostało zobrazowane przykładami szczególnie interesujących rozwiązań i doświadczeń nowych państw członkowskich UE, które wprowadziły już euro.

W przypadku każdego z działań wskazano również moment czasowy (etap), w którym powinno ono zostać zrealizowane, aby zapewnić płynność procesu wprowadzenia euro, przy czym realizacja wielu działań będzie wymagała wcześniejszego przygotowania (rozpoczęcia prac w etapie wcześniejszym niż wskazany). Podziału okresu przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce dokonano zgodnie z etapami przedstawionymi w „Mapie Drogowej Przyjęcia Euro Przez Polskę” (por. Ministerstwo Finansów, 2008):

- etap I – przed włączeniem złotego do ERM II¹;
- etap II – od momentu włączenia złotego do ERM II do decyzji Rady ECOFIN o uchyleniu derogacji;
- etap III – od decyzji Rady ECOFIN o uchyleniu derogacji do momentu przystąpienia do strefy euro;
- etap IV – wprowadzenie euro do obiegu i wycofanie z obiegu złotego.

Przedstawiony podział na etapy odnosi się do sytuacji, w której wprowadzenie euro w Polsce przebiegać będzie według scenariusza *big bang*. W przypadku realizacji scenariusza madryckiego (z okresem przejściowym) etap IV należy podzielić na dwa podetapy: IVA i IVB, rozgraniczając funkcjonowanie euro wyłącznie w obiegu bezgotówkowym (IVA) oraz w obiegu bezgotówkowym i gotówkowym (IVB).

W przypadku każdego z dostosowań wymagających zmian aktów prawnych konieczne będzie sprecyzowanie, czy wypracowane rozwiązania powinny zostać zawarte w ustawie horyzontalnej², czy też w nowelizacji konkretnego aktu prawnego. Rekomendacje w tej sprawie zostaną przedstawione w wyniku współpracy Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych z Zespołem Roboczym ds. Dostosowań Prawnych.

2.1. IDENTYFIKACJA I PLANOWANIE NIEZBĘDNYCH PRZYGOTOWAŃ W PRZEDSIĘBIORSTWACH

Przejęcie na euro w polskich przedsiębiorstwach powinno zostać poprzedzone oceną wpływu zamiany złotego na euro na funkcjonowanie firmy oraz sprecyzowaniem skali koniecznych dostosowań. Wczesna identyfikacja działań przez poszczególne przedsiębiorstwa, a następnie ich terminowa realizacja warunkuje płynność procesu wprowadzenia europejskiej waluty.

Działanie 1. Zwrócenie uwagi przedsiębiorców na złożoność procesu dostosowań do wprowadzenia euro i związane z nim kwestie finansowe

Należy podjąć działania zmierzające do uświadomienia przedsiębiorcom konieczności wczesnego rozpoczęcia dostosowań do wprowadzenia euro, a w szczególności:

- **dokonania analizy skali niezbędnych zmian;**
- **oszacowania wpływu zmiany waluty na koszty przedsiębiorstwa oraz zabezpieczenia środków finansowych na ten cel;**

¹ Europejski Mechanizm Kursowy II (ang. *Exchange Rate Mechanizm*) - wielostronny system stałych (aczkolwiek dostosowywanych) kursów walutowych, z ustalonym kursem centralnym i standardowym pasmem wahań wokół kursu centralnego. Szerzej o mechanizmie ERM II np. w opracowaniu *Euro. Wspólna waluta europejska* dostępnym na stronie internetowej www.euro.mf.gov.pl.

² Przy założeniu, że zmiany niezbędne w związku z wprowadzeniem euro zostaną wprowadzone do polskiego prawa właśnie w drodze ustawy horyzontalnej, tj. kompleksowej ustawy wprowadzającej wszystkie konieczne zmiany w ustawodawstwie, a nie w drodze szeregu odrębnych nowelizacji.

- **opracowania strategii przejścia na euro w przedsiębiorstwie oraz sporządzenia planu działań**, które muszą zostać podjęte przez pracowników przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem jasnego podziału obowiązków. Wczesne opracowanie takiego planu pozwoli rozłożyć przygotowania w czasie, przyczyniając się tym samym do ograniczenia kosztów przedsięwzięcia (w tym rozważenia możliwości połączenia przygotowań z działaniami modernizacyjnymi lub reorganizacją) oraz minimalizacji negatywnego wpływu na funkcjonowanie organizacji. Zadania należy podzielić na takie, które mogą zostać zrealizowane wewnątrz przedsiębiorstwa (przy użyciu własnych zasobów) oraz te, które będą wymagały wsparcia podwykonawców. Jeżeli zapadnie decyzja o zleceniu wykonania części prac firmom zewnętrznym, należy liczyć się z tym, że wraz ze zbliżaniem się daty wprowadzenia euro w Polsce dostępność tego typu usług będzie się zmniejszać, a ich ceny będą rosły;
- **wyznaczenia osoby** koordynującej proces przejścia na euro w przedsiębiorstwie. W przypadku większych przedsiębiorstw zaleca się powierzenie zaplanowanych zadań wyspecjalizowanemu zespołowi pracowników.

Za zaplanowanie, koordynację oraz monitorowanie działań mających na celu zwrócenie uwagi przedsiębiorców na złożoność procesu dostosowań do wprowadzenia euro odpowiada Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. Forma i treść przekazu kierowanego do przedsiębiorców powinny zostać wypracowane we współpracy z Zespołem Roboczym ds. Strategii Komunikacyjnej.

RAMKA 3. BUDOWANIE ŚWIADOMOŚCI NA TEMAT PRZYGOTOWAŃ DO WPROWADZENIA EURO WŚRÓD MALTAŃSKICH PRZEDSIĘBIORCÓW

W styczniu 2006 r., czyli dwa lata przed wymianą waluty narodowej na euro, maltański Narodowy Komitet ds. Wprowadzenia Euro opublikował broszurę informacyjną dla przedsiębiorców **w formie listy kontrolnej** zawierającej wykaz zadań, jakie powinny zostać zrealizowane w każdym przedsiębiorstwie przed wprowadzeniem euro, w podziale na różne obszary działalności, takie jak: zarządzanie, marketing, sprzedaż, systemy IT, zarządzanie zasobami ludzkimi, księgowość, zarządzanie finansami, itd.

Wyżej wymieniona lista miała za zadanie zwrócić uwagę przedsiębiorców na konieczność wczesnego rozpoczęcia przygotowań, pomóc w identyfikacji obszarów działalności przedsiębiorstwa, które wymagają szczególnej uwagi w związku z wymianą waluty oraz umożliwić samodzielną ocenę stopnia przygotowania do wprowadzenia euro.

W 2007 r. podjęto kolejne inicjatywy mające na celu wsparcie przedsiębiorstw w przygotowaniach do wprowadzenia euro. W szczególności przygotowano i udostępniono na stronie internetowej Narodowego Komitetu ds. Wprowadzenia Euro szablony wspomagające planowanie przygotowań do wymiany waluty oraz ocenę postępów w realizacji zadań przygotowawczych, wzbogacone o zestaw wskazówek i sugestii.

W/w zestawy szablonów były także dystrybuowane przez tzw. Euroasystentów (zob. ramka 12) w trakcie ich wizyt w punktach handlowych, jako część specjalnego pakietu dla przedsiębiorstw detalicznych. W skład pakietu wchodziły również m.in. broszura informacyjna, kalkulator do przeliczania cen z lir na euro, tabele konwersji, opisana powyżej lista kontrolna, broszura objaśniająca pojęcia związane z nową walutą, film instruktażowy na DVD dotyczący praktycznych aspektów wymiany waluty oraz (dla wybranych przedsiębiorstw, zob. ramka 12) metkownica.

Źródło: National Euro Changeover Committee (Malta), 2007

➤ *Termin realizacji: Etap II*

2.2. DOSTOSOWANIA W ZAKRESIE RACHUNKOWOŚCI I ZARZĄDZANIA FINANSAMI PRZEDSIĘBIORSTW

Wprowadzenie euro będzie wiązać się z potrzebą przeliczenia na wspólną walutę wszelkich kwot wyrażonych dotychczas w złotych. Przeliczenia obejmą kategorie księgowe (w tym m.in. kapitał zakładowy przedsiębiorstwa), jak również historyczne dane finansowe.

Działanie 2. Sprecyzowanie zasad sporządzania sprawozdań finansowych i ewidencji podatkowej w euro

W toku przygotowań do wprowadzenia euro sprecyzowana zostanie data, od której (lub okres, za który) przedsiębiorstwa będą zobowiązane do przygotowania sprawozdań finansowych i ewidencji podatkowej w nowej walucie. Przyjęte rozwiązanie powinno mobilizować przedsiębiorstwa do wyrażania wartości księgowych w euro najszybciej jak to możliwe, umożliwiając jednak przeprowadzenie zmian w sposób dokładny i rzetelny. Docelowo, zaproponowane rozwiązania powinny zostać zawarte w odpowiednich aktach prawnych. Propozycje rozwiązań w tym zakresie przedstawi Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

RAMKA 4. SPORZĄDZANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH W EURO

W wytycznych maltańskich zawarto zapis, że sprawozdania finansowe za okres kończący się nie później niż 31. grudnia 2007 r., a przygotowane najpóźniej na dzień 31. grudnia 2008 r. powinny być wyrażone w lirach maltańskich. Sprawozdania za okres kończący się 1. stycznia 2008 r. lub później nakazano sporządzać w euro (zob. National Euro Changeover Committee, 2006d). W przypadku sprawozdań dotyczących okresu kończącego się przed datą wprowadzenia euro, ale przedłożonych po 31. grudnia 2008 r., przedsiębiorstwo miało prawo wyboru waluty (euro lub lira maltańska), w której zostanie ono sporządzone. Sprawozdanie musiało być przygotowane w całości w jednej z dwóch wskazanych walut.

Źródło: National Euro Changeover Committee (Malta), 2006d.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 3. Sprecyzowanie zasad przeliczania kapitału zakładowego przedsiębiorstwa na euro

Sprecyzowania wymagają reguły przeliczania kapitału zakładowego przedsiębiorstw na euro wraz z ustaleniem zasad zwiększenia lub zmniejszenia tego kapitału w celu uzyskania okrągłej kwoty. Warto rozważyć również zobowiązanie spółek do poinformowania akcjonariuszy o wszelkich zmianach w zakresie przeliczania kapitału.

Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych powinien wziąć także pod uwagę możliwości (prawne i organizacyjne) zezwolenia przedsiębiorstwom tworzonym w okresie bezpośrednio poprzedzającym wprowadzenie europejskiej waluty na wyrażanie kapitału zakładowego w euro. Rozwiązanie takie pozwoliłoby nowo utworzonym firmom na uniknięcie kosztów konwersji. W przypadku uznania powyższej operacji za możliwą, spreyczowania będzie wymagała długość okresu, w którym rozwiązanie będzie obowiązywało (por. Komisja Europejska, 2008b).

RAMKA 5. PRZELICZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO PRZEDSIĘBIORSTW NA MALCIE

Na Malcie reguły przeliczania wartości kapitału zakładowego przedsiębiorstw na euro zostały zawarte w wytycznych Narodowego Komitetu ds. Wprowadzenia Euro (zob. National Euro Changeover Committee, 2006b i 2006c).

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego i bezgotówkowego (€ - day) wyrażony w lirach maltańskich kapitał zakładowy przedsiębiorstw został przeliczony na europejską walutę zgodnie z przyjętym kursem konwersji. Uznano przy tym, iż zmiana ta nie wymaga specjalnej akceptacji ze strony akcjonariuszy spółki.

Przeliczenie kapitału zakładowego było dokonywane na poziomie pojedynczego udziału, po czym cenę udziału wyrażoną w euro zaokrąglano do 6 miejsc po przecinku, zgodnie z przyjętymi zasadami zaokrąglania. W celu obliczenia wartości kapitału zakładowego należało pomnożyć otrzymaną kwotę przez liczbę udziałów (*zasada bottom – up*).

Ustalenie nominalnej wartości udziału w postaci ceny okrągłej (bądź ceny o ograniczonej liczbie miejsc po przecinku, np. 2,50 euro) wymagało decyzji o restrukturyzacji kapitału spółki. Decyzja taka leżała jednak wyłącznie w gestii udziałowców przedsiębiorstwa i miała charakter dobrowolny.

Źródło: National Euro Changeover Committee (Malta), 2006b i 2006c.

Zaproponowanie zasad przeliczania na euro kapitału zakładowego przedsiębiorstw będzie wynikiem współpracy Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych oraz Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 4. Zaproponowanie wytycznych dotyczących przeliczania na euro historycznych danych finansowych

Przeliczenie na euro historycznych danych finansowych zapewnia ciągłość i porównywalność informacji przed i po dacie wprowadzenia europejskiej waluty, co jest niezbędne dla celów księgowych i analizy szeregów czasowych. Podkreślić należy sposób dokonywania przeliczeń (stosowanie kursu konwersji), ich wymaganą dokładność (metody zaokrąglania) oraz długość szeregów czasowych podlegających przeliczeniu. Zaznaczyć należy również konieczność archiwizacji danych pierwotnych (wyrażonych w złotych).

RAMKA 6. PRZELICZANIE DANYCH HISTORYCZNYCH NA MALCIE

W opublikowanych przez maltański Narodowy Komitet ds. Wprowadzenia Euro wytycznych dotyczących przeliczenia na euro danych historycznych zawarto następujące zasady:

1. Decyzja dotycząca zakresu przeliczenia danych historycznych należy do przedsiębiorstwa i powinna być oparta o bilans kosztów i korzyści związanych z przeliczeniem.
2. Przeliczenia (jeśli zdecydowano o jego przeprowadzeniu) należy dokonać zgodnie z zasadami zawartymi w rozporządzeniu Rady Nr 1103/97 (kwotę wyrażoną w lirach maltańskich należy podzielić przez oficjalny kurs konwersji, a następnie zaokrąglić do najbliższego eurocenta). Wyjątek stanowią kwoty, które pierwotnie były wyrażone w euro. W ich przypadku nie należy dokonywać powtórnego przeliczenia, lecz podać wartość pierwotną.
3. Nie zaleca się przeliczania wartości na euro przed dniem, w którym stanie się ono walutą oficjalnie obowiązującą na terenie Malty.
4. W przypadku dokonania przeliczenia zaleca się przechowywanie kopii zapasowych danych pierwotnych w sposób umożliwiający dostęp do nich w przyszłości.
5. Fakt dokonania przeliczenia należy wyraźnie zaznaczyć w każdym dokumencie, w którym przeliczone dane będą publikowane.

Źródło: National Euro Changeover Committee (Malta), 2006a.

Propozycje zasad przeliczania historycznych danych finansowych (najprawdopodobniej w formie wytycznych) zostaną opracowane przez Zespół Roboczy ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej we współpracy z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych³.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

³ Szerzej – zob. Witkowski (2010).

2.3. DOSTOSOWANIA SYSTEMÓW IT I URZĄDZEŃ

Wprowadzenie euro wymaga dostosowania wszystkich systemów informatycznych, które zawierają odwołania do polskich złotych, jak również urządzeń wykorzystywanych w transakcjach handlowych.

Działanie 5. Zwrócenie uwagi przedsiębiorców na konieczność wczesnego dostosowania systemów IT

Przedsiębiorcy powinni zwrócić uwagę na kompleksowość procesu dostosowania systemów informatycznych do nowej waluty. Przeprowadzenie zmian będzie konieczne w systemach obsługujących m.in. fakturowanie, listy płac, kontrolę zapasów oraz przepływ informacji zarządczych. W komunikacji z przedsiębiorstwami **należy podkreślić konieczność możliwie wczesnego przeprowadzenia wymaganych zmian z uwagi na ograniczoną liczbę firm świadczących usługi informatyczne, co może prowadzić do utrudnień i powstawania „wąskich gardeł” w „przeddzień” wprowadzenia euro.** Opracowanie informacji dla przedsiębiorstw na temat procesu wprowadzenia euro, w tym również podkreślenie konieczności możliwie wczesnego dostosowania systemów informatycznych, leży w gestii Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. Wsparcie w zakresie formy przekazu oraz koordynacji z pozostałymi działaniami informacyjnymi na temat euro w Polsce zapewni Zespół Roboczy ds. Strategii Komunikacyjnej.

RAMKA 7. DOSTOSOWANIA SYSTEMÓW IT W PRZEDSIĘBIORSTWACH A ZASADY PRZEJŚCIA NA EURO – PRZYKŁAD SŁOWENII

Dostosowanie systemów IT do nowej waluty jest jednym z najbardziej wymagających zadań w procesie przygotowań przedsiębiorstw do wprowadzenia euro. Bardzo często odpowiada ono za największą część kosztów i czasu poświęconego na przygotowania. Słoweńscy przedsiębiorcy wskazywali, że dostosowanie systemów IT w przedsiębiorstwach byłoby o wiele łatwiejsze, gdyby ostateczne rozstrzygnięcia prawne dotyczące aspektów podatkowych i księgowych związanych z wprowadzeniem euro zostały udostępnione z co najmniej rocznym wyprzedzeniem. Tymczasem ogólne zasady dotyczące księgowości zostały ogłoszone w Słowenii na około pół roku przed wymianą waluty, natomiast szczegółowe rozstrzygnięcia przygotowano dopiero w kolejnych miesiącach. Za niezwykle pomocne w procesie dostosowań systemów IT uznano natomiast elastyczne podejście władz podatkowych do rozwiązań stosowanych przez słoweńskie przedsiębiorstwa.

Źródło: Deloitte, 2007.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 6. Zwrócenie uwagi przedsiębiorców na konieczność dostosowania urządzeń stosowanych przy obsłudze transakcji

Oprócz wprowadzenia niezbędnych zmian w systemach informatycznych, wiele przedsiębiorstw będzie musiało także zadbać o dostosowanie urządzeń wykorzystywanych w transakcjach handlowych, w szczególności kas fiskalnych, terminali płatniczych, automatów wrzutowych, taksometrów itp. Informując przedsiębiorców na temat koniecznych dostosowań, należy jednocześnie uwzględnić obowiązek przystosowania niektórych urządzeń do stosowania podwójnej ekspozycji cen (zob. Ramka 8).

RAMKA 8. DOSTOSOWANIA KAS FISKALNYCH NA SŁOWACJI

Wprowadzenie euro wiąże się z koniecznością dostosowania kas fiskalnych w sposób umożliwiający wywiązanie się z obowiązku stosowania podwójnej ekspozycji cen oraz jednoczesnego obsługiwanie transakcji zarówno w walucie narodowej, jak i w euro.

Na Słowacji tuż przed wprowadzeniem euro funkcjonowało około 200 tys. kas fiskalnych. Te, które nie mogły zostać odpowiednio dostosowane, musiały zostać zastąpione nowymi. W rezultacie 26% użytkowanych kas fiskalnych zostało wymienionych. 34% przedsiębiorstw musiało wymienić przynajmniej jedną kasę. Wymiana pojedynczego urządzenia wiązała się z kosztem rzędu 500 euro, natomiast dostosowanie kosztowało około 100 euro.

Źródło: National Agency for Development of Small and Medium Enterprises (Słowacja).

Przykład słowacki sugeruje, aby już na obecnym etapie przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce zwrócić uwagę przedsiębiorców na możliwości dostosowania do nowej waluty kupowanych przez nich kas fiskalnych lub innych urządzeń do obsługi transakcji⁴. W momencie rozpoczęcia dostosowań pozwoli to bowiem na redukcję kosztów z tym związanych (uniknięcie kosztów ponownej wymiany urządzeń).

➤ *Termin realizacji: Etap II*

2.4. PRZYGOTOWANIA DO WPROWADZENIA EURO W OBIEGU GOTÓWKOWYM

Przygotowanie do wymiany banknotów i monet jest jednym z najważniejszych zadań przed wprowadzeniem euro w Polsce, szczególnie dla przedsiębiorstw o dużych obrotach gotówkowych, m.in. placówek handlowych i usługowych, jak również operatorów różnego rodzaju automatów, np. z napojami, biletami komunikacji miejskiej, biletami parkingowymi.

⁴ Zgodnie z § 5 ust. 4 pkt 4 *rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie kryteriów i warunków technicznych, którym muszą odpowiadać kasy rejestrujące oraz warunków ich stosowania* (Dz. U. Nr 212, poz. 1338), program pracy kasy powinien posiadać funkcję zaprogramowania przez użytkownika kasy, dla potrzeb informacyjnych klienta, wywołania przeliczenia wartości zaewidencjonowanej łącznej kwoty należności w relacji złoty/euro lub euro/złoty, zamieszczonego na paragonie fiskalnym po logo fiskalnym z opisem zastosowanej waluty.

W Polsce nie podjęto jeszcze decyzji dotyczącej scenariusza wprowadzenia euro. Ewentualne zastosowanie scenariusza *big bang* oznaczałoby, że równoległe do przygotowań do wprowadzenia euro w obiegu bezgotówkowym byłyby prowadzone przygotowania do wprowadzenia banknotów i monet euro. Niewykluczone jest jednak, że wymiana pieniądza gotówkowego nastąpi dopiero po upływie okresu przejściowego.

Działanie 7. Wsparcie procesu zaopatrzenia przedsiębiorców w banknoty i monety euro

Doświadczenia państw strefy euro pokazują, że w okresie wymiany waluty zapotrzebowanie na banknoty i monety euro w sektorze detalicznym wyraźnie wzrasta. Klienci wydają bowiem przechowywane zasoby waluty narodowej i zastępują je banknotami i monetami euro. W okresie wprowadzania nowej gotówki do obiegu sprzedawcy detaliczni powinni liczyć się zatem z gwałtownym napływem wycofywanej waluty. Komisja Europejska zaleca, aby przepisy krajowe w państwach wprowadzających euro nakładały na punkty handlowe i usługowe obowiązek wydawania reszty wyłącznie we wspólnej walucie (zob. Komisja Europejska, 2008a), co również zwiększa zapotrzebowanie przedsiębiorców na banknoty i monety euro.

RAMKA 9. OBOWIĄZEK WYDAWANIA RESZTY WYŁĄCZNIE W EURO – ZASADY PRZYJĘTE NA SŁOWACJI

Zgodnie ze słowacką ustawą horyzontalną, od 1 stycznia 2009 r. sprzedawcy byli zobowiązani do wydawania reszty w nowej walucie. Jednocześnie mieli oni prawo odmówić przyjęcia koron słowackich (w okresie podwójnego obiegu), jeżeli klient chciał zapłacić banknotami o wartości nominalnej przewyższającej należną kwotę czterokrotnie lub więcej. Rozwiązanie takie miało zmniejszyć skalę wykorzystywania punktów sprzedaży do celów wymiany waluty krajowej na euro.

Źródło: Górska i in., 2008.

Trudności związane z dostępnością banknotów i monet euro można próbować złagodzić zachęcając klientów do płacenia banknotami i monetami o niskich nominalach, jak również do dokonywania płatności w formie bezgotówkowej przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych. Niemniej, w przypadku większości placówek handlowych i usługowych wskazane jest skorzystanie na kilka tygodni przed datą wprowadzenia euro z zaopatrzenia wtórnego. Zaopatrzenie wtórne (ang. *sub-frontloading*) polega na wymianie przez przedsiębiorców banknotów i monet waluty krajowej na euro przed datą wprowadzenia europejskiej waluty do obiegu gotówkowego. Do zaopatrzenia wtórnego dochodzi w wyniku zawarcia przez przedsiębiorstwo umowy z bankiem komercyjnym uczestniczącym w tym procesie. Objęte środki euro muszą być przechowywane zgodnie z wytycznymi Europejskiego Banku Centralnego,

a ich użycie do rozliczenia transakcji nie może nastąpić wcześniej niż w dniu wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego (zob. Europejski Bank Centralny, 2006 i 2008)⁵.

Niektóre państwa, które przyjęły euro, zdecydowały się także na dystrybucję wśród detalistów zestawów startowych zawierających monety euro, co miało ułatwić wydawanie reszty w pierwszych dniach po wprowadzeniu wspólnej waluty (zob. Ramka 10)⁶.

RAMKA 10. ZESTAWY STARTOWE DLA PRZEDSIĘBIORSTW – PRZYKŁADY NOWYCH PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Spośród nowych państw członkowskich, które wprowadziły euro, trzy (Słowenia, Malta i Cypr) zdecydowały się na przygotowanie i sprzedaż zestawów startowych zawierających monety dla przedsiębiorców. Nie zawsze jednak cieszyły się one dużym zainteresowaniem.

W Słowenii przygotowano 150 tys. zestawów dla sprzedawców detalicznych (każdy o wartości 201 euro), spośród których sprzedano jedynie 36 tys. Wynikało to w dużej mierze z faktu, że sprzedawcy zaopatrzyli się w monety zamawiając je w bankach, co umożliwiło otrzymanie indywidualnie skomponowanych zestawów. Ponadto wielu Słoweńców posiadało banknoty i monety euro na długo przed jego wprowadzeniem. Dodatkowo, 1 i 2 stycznia 2007 r. większość sklepów było zamkniętych, podczas gdy wybrane oddziały banków były czynne w celu umożliwienia dokonania wymiany tolarów na euro, co dodatkowo obniżyło zapotrzebowanie na zestawy startowe.

Na Cyprze przygotowano 40 tys. zestawów dla przedsiębiorstw, jednak sprzedano zaledwie połowę z nich. Dla przedsiębiorców okazały się one mało atrakcyjne, ponieważ, podobnie jak w Słowenii, preferowano zestawy przygotowane na indywidualne zamówienie poszczególnych detalistów.

Na Malcie przygotowano 33 tys. zestawów startowych dla przedsiębiorców o wartości 131 euro. Wszystkie zostały sprzedane. Banki odnotowały także pewne zainteresowanie pakietami startowymi zawierającymi monety i banknoty oraz pakietami zawierającymi inny zestaw monet niż standardowo oferowane w sprzedaży.

Źródło: Deloitte, 2007; Komisja Europejska, 2008c

Opracowanie propozycji szczegółowych zasad zaopatrzenia przedsiębiorców w banknoty i monety euro leży w gestii Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro. Działania związane z popularyzacją procesu zaopatrzenia wtórnego wśród przedsiębiorców zostaną zaprojektowane przez Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych oraz Zespół Roboczy ds. Strategii Komunikacyjnej.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

⁵ Szerzej – zob. Witkowski (2010).

⁶ W Polsce nie podjęto jeszcze decyzji, czy w/w zestawy będą rozprowadzane. Analizy w tym zakresie należą do kompetencji Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro.

2.5. PRZELICZENIE CEN ORAZ OCHRONA KONSUMENTÓW PRZED NADUŻYCIAMI CENOWYMI

Wprowadzenie euro w Polsce będzie wymagało przeliczenia wszystkich kwot pieniężnych (płac, cen, wartości depozytów na kontach bankowych itd.) ze złotych na nową walutę. Należy zagwarantować, że przeliczenia będą dokonywane w sposób zapewniający minimalny wpływ procesu wprowadzenia euro na poziom cen w gospodarce. Jednocześnie należy rekomendować przedsiębiorstwom, aby informowały klientów i dostawców o zmianach następujących w związku z przejściem na euro.

Działanie 8. Sprecyzowanie reguł zaokrąglania kwot przeliczonych ze złotych na euro

Co do zasady, zamiana waluty nie może stanowić podstawy dla podnoszenia cen przez sprzedawców ani punkty usługowe, co zostanie stosownie uregulowane w polskim prawie. Przejście na euro powinno być operacją neutralną dla dochodów i wydatków obywateli, dlatego będzie przebiegać według ściśle określonych reguł, sprecyzowanych w rozporządzeniu Rady Wspólnot Europejskich (zob. Rada WE, 1997). W momencie przejścia na wspólną walutę europejską wszystkie wartości wyrażone w walucie narodowej zostaną przeliczone na euro za pomocą nieodwołalnego kursu wymiany ustalonego przez Radę wraz z podjęciem decyzji o uchyleniu derogacji wobec Polski. Będzie to kurs składający się z sześciu cyfr znaczących – w przypadku złotego jednej przed i pięciu po przecinku. Otrzymane wartości, dopiero po przeliczeniu po tym kursie, będą zaokrąglane według przyjętych zasad.

Przeliczając ceny ze złotych na euro przedsiębiorcy będą musieli uwzględnić wrażliwość konsumentów na zmiany cen oraz sposób ustalania cen przez konkurentów (w tym konkurentów z pozostałych krajów strefy euro). W szczególności warto pamiętać o niezwykle silnym wyczuleniu konsumentów na zmiany cen w okresie wprowadzania euro, co wydatnie pokazują doświadczenia innych państw.

W sytuacji, gdy rozpatrywane jest zaokrąglenie ceny w euro do tzw. ceny atrakcyjnej⁷, należy szczególnie wnikliwie rozważyć wpływ takiej operacji, z jednej strony na popyt ze strony konsumentów, z drugiej – na przychody firmy. Wpływ zaokrągleń na ceny jednostkowe może wydawać się zanedbywalnie mały, jednak nawet ich niewielki wzrost może negatywnie odbić się na wizerunku firmy. Z kolei systematyczne zaokrąglenie cen w dół może w krótkim okresie obniżyć przychody.

W ramach przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce należy rozstrzygnąć, czy w przypadku pewnych kwot warto zastosować inne metody zaokrąglania niż z dokładnością do jednego eurocenta⁸. Przyjęte zasady przeliczania i zaokrąglania należy popularyzować wśród przedsiębiorców. Za opracowanie

⁷ Przez cenę atrakcyjną rozumieć należy jeden z trzech rodzajów cen: (1) konkretną wartość relatywnie często wyznaczaną przez przedsiębiorców jako cena za dany produkt, co ułatwia konsumentom porównania cenowe, (2) cenę mającą za zadanie wpłynąć na percepcję konsumentów w taki sposób, by towary i usługi wydawały się tańsze niż to jest w rzeczywistości (tzw. ceny psychologiczne – często o końcówce 9 lub 99) oraz (3) ułatwiające przeprowadzanie transakcji (do uiszczenia płatności lub wydania reszty potrzebna jest niewielka liczba monet lub banknotów), zob. zakładka FAQ na stronie internetowej www.euro.mf.gov.pl.

⁸ Chodzi tu np. o ceny dóbr, które są podawane z dokładnością do kilku miejsc po przecinku, np. ceny 1kWh energii elektrycznej.

propozycji zapisów prawnych we wskazanym zakresie odpowiedzialne będą Zespół Roboczy ds. Dostosowań Prawnych we współpracy z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych oraz Zespołem Roboczym ds. Ochrony Konsumentów. Zasady przeliczania cen i innych kwot ze złotych na euro będą stanowiły ważny element oficjalnej kampanii informacyjnej na temat integracji Polski ze strefą euro, której opracowanie należy do zadań Zespołu Roboczego ds. Strategii Komunikacyjnej. Szczegółowe informacje dla przedsiębiorców na temat w/w reguł zostaną opracowane przez Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 9. Określenie charakterystyk okresu podwójnej ekspozycji cen

Obowiązek podwójnej ekspozycji cen i innych kwot pieniężnych stanowi efektywną metodę zapoznania z kwotami wyrażonymi w euro nie tylko klientów, ale także personelu. Ponadto, sprzyja on budowaniu pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa wśród klientów.

Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej, **okres obowiązkowej podwójnej ekspozycji cen powinien rozpocząć się jak najszybciej po ustaleniu przez Radę ECOFIN nieodwołalnego kursu wymiany waluty krajowej na euro**. Przedsiębiorcy nie powinni rozpoczynać podwójnej ekspozycji cen przed ustaleniem tego kursu. Podwójna ekspozycja cen powinna obowiązywać przez okres minimum sześciu miesięcy, a maksimum jednego roku. Po tym terminie należy zaprzestać podawania cen w dwóch walutach, aby umożliwić obywatelom przyzwyczajenie się do euro (zob. Komisja Europejska, 2008a). Długość okresu podwójnej ekspozycji cen zostanie dokładnie sprecyzowana przez władze krajowe najpóźniej w drugim etapie przygotowań do wprowadzenia euro.

RAMKA 11. PODWÓJNA EKSPOZYCJA CEN NA SŁOWACJI I W SŁOWENII

Obowiązek podwójnego podawania cen w okresie wymiany waluty zastosowano we wszystkich nowych państwach członkowskich wprowadzających euro. Szczególnie interesujące w tym zakresie wydają się doświadczenia Słowenii i Słowacji.

Nakaz podawania cen i innych kwot będących przedmiotem płatności przez obywateli jednocześnie w walucie narodowej i w euro obowiązywał w Słowenii od 1 marca 2006 r. do końca pierwszej połowy 2007 r. Słowenia zdecydowała się zatem na rozpoczęcie podawania cen w dwóch walutach jeszcze zanim ustalony został nieodwołalny kurs konwersji tolara na euro. Przed ustaleniem ostatecznego kursu wymiany stosowano w tym celu centralny parytet obowiązujący w mechanizmie ERM II*.

Praktyka zastosowana przez Słowenię wynikała jednak z wyjątkowych uwarunkowań istniejących w tym kraju. Po pierwsze, władze słoweńskie były przekonane, że kurs centralny w ERM II stanie się ostatecznie nieodwracalnym kursem wymiany tolara na euro. Po drugie, szeroko stosowana przed wprowadzeniem euro praktyka akceptowania płatności w euro dokonywanych przez turystów powodowała, że w opinii władz istniało duże ryzyko, że sprzedawcy bardzo wcześnie zaczną na masową skalę podawać ceny w obu walutach, co przy braku odpowiednich uregulowań groziłoby stosowaniem wielu różnych kursów wymiany, a w efekcie mogłoby wywołać zagubienie wśród konsumentów.

Ustawa dotycząca podwójnej ekspozycji cen w tolarach i euro weszła w życie 15 listopada 2005 r., tj. ponad rok przed datą wprowadzenia euro. Na mocy ustawy sprzedawcy oraz usługodawcy byli zobowiązani przedstawiać ceny towarów i usług w obu walutach, przy czym ceny w euro przed dniem jego wprowadzenia miały charakter wyłącznie informacyjny. Dopiero od pierwszego stycznia 2007 r. ceny w euro stały się obowiązującymi, a ceny wyrażone w tolarach pełniły funkcję informacyjną. Faktury i paragony miały zawierać kwoty pieniężne wyrażone w dwóch walutach wyłącznie w odniesieniu do końcowej sumy, jaką uiszczał konsument, a nie do każdej widniejącej na fakturze pozycji z osobna.

W Słowenii pewne ceny były wyłączone z obowiązku podwójnej ekspozycji, np. ceny jednostkowe produktów sprzedawanych na wagę, kwoty wyświetlane przez urządzenia elektroniczne, ceny znaczków pocztowych. W przypadku niektórych rodzajów towarów i usług oraz typów przedsiębiorstw stosowano ponadto uproszczone zasady podwójnej ekspozycji cen. Dotyczyły one m.in. automatów wrzutowych, mikroprzedsiębiorstw, rzemieślników, rolników sprzedających swoje produkty bezpośrednio konsumentom i polegały najczęściej na zastąpieniu cen wyrażonych w dwóch walutach umieszczonych na każdym z produktów, listami cen i tabelami konwersji umieszczonymi w widocznym miejscu.

Na Słowacji podwójna ekspozycja cen była obowiązkowa od sierpnia 2008 r. do końca 2009 r. Zasady podwójnej ekspozycji cen podczas zamiany korony słowackiej na euro regulowała tzw.

ustawa horyzontalna (ustawa z dnia 28 listopada 2007 r. o wprowadzeniu waluty euro w Republice Słowackiej) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie podwójnej ekspozycji cen w zakresie związanym z ochroną konsumentów. W/w rozporządzenie wskazywało bardzo szczegółowo, jak należy eksponować ceny w punktach detalicznych i usługowych w zależności od typu przedsiębiorstwa oraz oferowanych towarów i usług. Na przykład:

- informacja o cenie połączeń telefonicznych w budce telefonicznej powinna być dostępna całodobowo (w obu walutach) za pośrednictwem bezpłatnej infolinii;
- ceny jednostkowe za prąd, wodę, ogrzewanie powinny być przedstawione w euro z dokładnością do co najmniej 4 miejsc po przecinku;
- ceny paliwa na stacjach benzynowych powinny być przedstawione w obu walutach i umieszczone na dystrybutorach.

Przepisy obowiązujące na Słowacji, podobnie jak w Słowenii, przewidywały zatem wyjątki od ogólnych zasad podwójnej ekspozycji cen.

W celu przekazania przedsiębiorcom dokładnej i przystępnej informacji na temat prawidłowej ekspozycji cen w okresie przejścia na euro, słowackie Ministerstwo Gospodarki przygotowało obszerną broszurę poświęconą temu zagadnieniu**. Zawierała ona w szczególności liczne przykłady obrazujące, w jaki sposób należy dokonywać ekspozycji cen w dwóch walutach. Mimo to, początkowo znaczna część przedsiębiorców stosowała przepisy w tym zakresie w sposób nieprawidłowy. Kontrole prowadzone przez inspektorów handlowych wykazały m.in. brak podwójnej ekspozycji cen na metkach lub w ulotkach, nieprawidłowe przeliczanie cen lub niepodawanie kursu wymiany. Z czasem jednak, dzięki kontrolom, sytuacja znacząco się poprawiła.

Źródło: Deloitte (2007), Komisja Europejska (2008d), Ministerstwo Gospodarki Republiki Słowackiej.

* Również na Malcie jeszcze przed wyznaczeniem oficjalnego kursu konwersji wprowadzono okres dobrowolnej podwójnej ekspozycji cen. Rozpoczął się on w styczniu 2007 r. i trwał do czasu ustalenia nieodwołalnego kursu wymiany liry na euro. Wówczas rozpoczął się okres obowiązkowej podwójnej ekspozycji cen.

** Broszura jest dostępna na stronie <http://www.euromena.sk/publikacie-na-stiahnutie>.

Propozycje rozwiązań dotyczących okresu podwójnej ekspozycji cen zostaną przygotowane w ramach współpracy Zespołu Roboczego ds. Ochrony Konsumentów, Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych oraz Zespołu Roboczego ds. Dostosowań Prawnych. Wśród wartości złotych rozróżnione zostaną takie, w przypadku których podwójna ekspozycja będzie wymagana, zalecana, bądź niewskazana. W sformułowanych regulacjach należy zawrzeć wymóg prezentacji cen w obu walutach w sposób wyraźny i czytelny (zob. Komisja Europejska, 1998a). Należy

podkreślić konieczność stosowania przyjętych reguł zaokrąglania oraz oficjalnego kursu konwersji. Jednocześnie, należy wskazać, że podawanie cen w dwóch walutach przed datą uchylecia derogacji wiąże się z ryzykiem dezinformacji społeczeństwa (kurs wymiany nie jest wówczas nieodwołalnie ustalony i może ulec zmianie), w związku z czym należy zniechęcać przedsiębiorstwa do tej praktyki.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 10. Uzgodnienie zasad funkcjonowania porozumień zapobiegających nieuczciwemu przeliczaniu cen

W okresie wymiany waluty konsumenci z uwagą obserwują dynamikę cen. Zamianie walut narodowych na euro w nowych państwach członkowskich towarzyszyły obawy społeczeństwa o wpływ tej operacji na ceny towarów i usług. Podobne obawy często wyrażane są także w Polsce⁹. W celu przyzwyczajenia konsumentów do nowej waluty oraz zapobieżenia nadużyciom cenowym w okresie przejścia na euro, Komisja Europejska zaleca stosowanie, obok podwójnej ekspozycji cen, także innych środków mających na celu ochronę konsumentów w procesie wprowadzania wspólnej waluty (zob. Komisja Europejska, 2008a). **Do tego rodzaju środków można zaliczyć w szczególności inicjatywy, w ramach których przedsiębiorcy zobowiązywaliby się do przeliczania kwot pieniężnych z waluty narodowej na euro w sposób neutralny dla poziomu cen.**

RAMKA 12. POROZUMIENIA Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI – INICJATYWY NA RZECZ UCZCIWEGO PRZELICZANIA CEN

Zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej, wszystkie nowe państwa członkowskie przyjmujące euro (Słowenia, Malta, Cypr oraz Słowacja) zachęcały przedsiębiorców do zawarcia porozumień o uczciwym przeliczaniu cen z waluty narodowej na euro. We wszystkich wskazanych krajach okazały się one efektywnym narzędziem zapobiegającym nieuzasadnionemu wzrostowi cen w okresie przejścia na euro.

W Słowenii do porozumienia o uczciwym przeliczaniu cen, zainicjowanego przez Słoweńską Izbę Handlową, przyłączyło się ponad 400 przedsiębiorstw, w tym wiele dużych sieci detalicznych. Osoby zaangażowane w proces wprowadzania euro w Słowenii zwracały jednak uwagę, że inicjatywa ta byłaby znacznie skuteczniejsza, gdyby przyłączyły się do niej także banki oraz dostawcy obsługujący detalistów. Ponadto podkreślano, że więcej uwagi należało poświęcić promowaniu przykładów dobrych praktyk. Na Cyprze do inicjatywy przyłączyło się ponad 7,5 tys. przedsiębiorstw, na Malcie – 7,9 tys. Na Słowacji natomiast tzw. Kodeks Etyczny przyjęło ok. 3 tys. podmiotów. Niemniej, wiele z nich stanowiły duże sieci handlowe, które łącznie posiadają większościowy udział na rynku artykułów spożywczych.

Inicjatywy na rzecz uczciwego przejścia na euro w sektorze przedsiębiorstw we wszystkich

⁹ Zob. *Monitor opinii publicznej, nr 1, 2010* dostępny na stronie internetowej www.euro.mf.gov.pl.

krajach funkcjonowały na podobnych zasadach. Poniżej zostały one omówione na przykładzie inicjatywy maltańskiego Narodowego Komitetu ds. Wprowadzenia Euro (NECC), p.n. FAIR (*Fair-pricing Agreement in Retail Initiative*), którą zainaugurowano w listopadzie 2006 r., a uruchomiono 15 stycznia 2007 r.

Za zarządzanie i koordynację całym przedsięwzięciem odpowiedzialne były tzw. Euroobserwatoria, czyli jednostki stworzone przez Ministerstwo Finansów w celu monitorowania tendencji cenowych w okresie wymiany waluty. Celem przedsięwzięcia było zapewnienie uczciwego, przejrzystego przeliczenia cen towarów i usług z liry na euro, jak również lepsze zaznajomienie konsumentów z cenami wyrażonymi w nowej walucie.

Aby uczestniczyć w inicjatywie, przedsiębiorca musiał złożyć odpowiedni wniosek w terminie od 1 października 2006 r. do końca września 2007 r. Jeżeli przedsiębiorca spełnił określone kryteria, Euroobserwatorium podpisywało z nim odpowiednie porozumienie, a następnie przyznawało w imieniu NECC logo FAIR. W zamian przedsiębiorstwa biorące udział w inicjatywie mogły liczyć na działania promujące sygnatariuszy porozumienia w ramach kampanii organizowanej przez Komitet. Dzięki w/w akcji promocyjnej, przedsiębiorcy – sygnatariusze porozumienia – mogli zasygnalizować konsumentom, że stosują uczciwe i przejrzyste praktyki w zakresie przeliczania cen. Dodatkowo sygnatariuszom oferowano bezpłatne wsparcie w zakresie działań przygotowawczych związanych z przejściem na euro, akcesoria sklepowe (np. metkownice, tabele konwersji) oraz szkolenia dla pracowników.

Aby otrzymać i zachować logo FAIR, należało spełnić następujące kryteria:

- przedsiębiorstwo powinno przedstawiać ceny jednocześnie w lirach i w euro w okresie dobrowolnej podwójnej ekspozycji cen, zgodnie z obowiązującymi regulacjami;
- przedsiębiorca powinien powstrzymać się od podnoszenia cen z powodu wymiany waluty;
- przedsiębiorstwo powinno brać czynny udział w kampanii informacyjnej organizowanej przez NECC, m.in. poprzez dystrybucję materiałów informacyjnych NECC, jak również bezpośrednie informowanie klientów na temat praktycznych aspektów wymiany liry na euro w zakresie dotyczącym ich, jako konsumentów;
- pracownicy mający kontakt z klientami powinni zostać przeszkoleni w zakresie praktycznych aspektów wymiany liry na euro, w szczególności posługiwania się nowymi banknotami i monetami, jednoczesnego obsługiwanie transakcji w lirach i euro, prawidłowego przeliczania kwot pieniężnych. Odpowiednie szkolenia były organizowane przez NECC;
- punkty handlowe i usługowe zobowiązane były do terminowego przygotowania się do wprowadzenia euro, tj. dostosowania systemów informatycznych, kas fiskalnych, systemów płatniczych, itp.

Stosowanie się do powyższych zasad było monitorowane przez tzw. Euroasystentów, czyli pracowników Euroobserwatoriów, którzy odwiedzali punkty usługowe i detaliczne posługujące się logo FAIR. Konsumenci mogli ponadto składać telefoniczne skargi na przedsiębiorców nie stosujących się do zasad określonych w porozumieniu. Zgłoszone przypadki były analizowane i weryfikowane. Jeżeli przedsiębiorca rzeczywiście naruszył warunki porozumienia i pomimo powtarzających się napomnień nie podjął żadnych działań korygujących, mógł zostać ukarany grzywną lub poprzez odebranie logo FAIR.

Źródło: Deloitte, 2007; National Euro Coordinating Committee (Malta) 2006c; Komisja Europejska, 2008c.

Kształt inicjatyw zapobiegających nieuczciwemu przeliczaniu cen przez przedsiębiorców zostanie zaproponowany przez Zespół Roboczy ds. Ochrony Konsumentów, przy współpracy z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 11. Zwrócenie uwagi przedsiębiorców na konieczność poinformowania klientów i dostawców o skutkach wprowadzenia euro dla wzajemnych relacji handlowych

Należy zwrócić uwagę przedsiębiorców na potrzebę poinformowania klientów i dostawców firmy o zmianach we wzajemnych relacjach handlowych związanych z wymianą waluty. W szczególności warte rozważenia wydaje się przesłanie z odpowiednim wyprzedzeniem katalogów oraz cenników produktów i usług z kwotami przeliczonymi na euro (wraz z informacją o kursie i sposobie konwersji).

Wprowadzenie euro, a w konsekwencji eliminację ryzyka kursowego, **przedsiębiorstwo może też potraktować jako sposobność do nawiązania kontaktów z dostawcami z innych państw strefy euro**. Większa przejrzystość cen pozwoli łatwiej porównywać kwoty, a dzięki temu może stanowić szansę do zidentyfikowania konkurencyjnych ofert.

Potrzeba wymiany informacji między przedsiębiorstwami, a ich kontrahentami dotyczącej sposobu przeliczania na euro kwot zostanie zaznaczona w ramach działań informacyjnych skierowanych do przedsiębiorstw. Propozycje w/w działań zostaną przygotowane w ramach współpracy Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych i Zespołu Roboczego ds. Strategii Komunikacyjnej.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

2.6. DZIAŁANIA SZKOLENIOWE I INFORMACYJNE

W interesie każdego przedsiębiorstwa leży informowanie pracowników o wpływie wymiany waluty na działalność firmy, a w szczególności zaznajomienie pracowników z banknotami i monetami euro. Zadaniem administracji publicznej jest wspieranie przedsiębiorców w tych działaniach np. poprzez rozpowszechnianie materiałów szkoleniowych oraz informowanie o niezbędnych przygotowaniach i terminach ich realizacji.

Działanie 12. Wsparcie przedsiębiorców w procesie przeprowadzania szkoleń pracowniczych

Komisja Europejska wskazuje, iż „podmioty prowadzące działalność gospodarczą powinny podjąć działania zmierzające do podniesienia świadomości swoich pracowników [na temat euro] oraz organizować działania szkoleniowe *ad hoc* dla członków personelu, którzy kontaktują się z klientami” (zob. Komisja Europejska, 2008a). Dokładne przeszkolenie pracowników jest szczególnie istotne w przypadku tych przedsiębiorstw, które dokonują transakcji gotówkowych na dużą skalę (np. przedsiębiorstwa handlowe). Doświadczenia państw, które wprowadziły euro pokazują, że pracownicy posługujący się pieniądzem gotówkowym, np. kasjerzy, w okresie kilku tygodni po wprowadzeniu euro często popełniają błędy przy dokonywaniu transakcji, co wynika z ich niedostatecznego zaznajomienia z nowymi banknotami i monetami. W celu ograniczenia liczby błędów oraz usprawnienia obsługi klientów w kasach, warto poświęcić szczególną uwagę szkoleniom w zakresie wyglądu i zabezpieczeń banknotów i monet euro. **Bardzo pomocne w tym zakresie może okazać się wcześniejsze zaopatrzenie przedsiębiorstwa w nowe banknoty i monety.**

Wsparcie szkoleń pracowniczych przez instytucje administracji publicznej może polegać np. na zaproponowaniu treści i formy tych szkoleń. Należy również rozważyć możliwość przygotowania i dystrybucji odpowiednich materiałów szkoleniowych. Warte rozpatrzenia jest ponadto przeprowadzenie serii centralnych szkoleń dla osób z różnych regionów kraju, które następnie będą przekazywały zdobytą wiedzę przedsiębiorcom w swoim województwie lub powiecie. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw w zakresie organizacji szkoleń dla pracowników zostaną zaproponowane przez Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

RAMKA 13. WSPARCIE W ZAKRESIE SZKOLENIA PRACOWNIKÓW – PRZYKŁAD SŁOWACJI

Na Słowacji Europejski Bank Centralny przeprowadził – we współpracy z Narodowym Bankiem Słowacji – działania mające na celu zapoznanie ludności i osób zawodowo zajmujących się obsługą transakcji pieniężnych z warunkami wymiany pieniądza gotówkowego oraz z zabezpieczeniami banknotów i monet euro (zob. Komisja Europejska, 2009).

Narodowy Bank Słowacji przygotował także wzorzec szkolenia dla przedsiębiorców, który następnie został udostępniony prywatnym instytucjom szkoleniowym oraz izbom

gospodarczym w celu umożliwienia im zorganizowania spotkań szkoleniowych dla przedstawicieli podmiotów gospodarczych. Szkoleniom towarzyszyła broszura* wydana przez Narodowy Bank Słowacji we wrześniu 2007 r. Broszura zawierała podstawowe informacje dotyczące procesu wprowadzenia euro na Słowacji, wpływu wymiany waluty na sektor przedsiębiorstw (w szczególności, szacunki kosztów przygotowań dla różnych typów przedsiębiorstw) oraz niezbędnych działań przygotowawczych. Szczególnie interesującym elementem broszury były studia przypadków – na przykładzie kilku przedsiębiorstw różnych typów omówiono najważniejsze aspekty przygotowań małych i średnich przedsiębiorstw do operacji wymiany waluty na Słowacji.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Republiki Słowackiej.

* Broszura jest dostępna na stronie <http://www.euromena.sk/publikacie-na-stiahnutie>.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

Działanie 13. Przygotowanie zbiorczej informacji dla przedsiębiorców nt. koniecznych dostosowań

W toku przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce, zaleca się przedsiębiorcom korzystanie z wszelkich dostępnych źródeł informacji – organizacji branżowych, regionalnych ośrodków informacji europejskiej, izb handlowych, banków, firm doradczych, partnerów zagranicznych, itp. Zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej, instytucje takie, jak np. izby handlowe powinny wspierać przedsiębiorców (np. poprzez możliwość odbycia konsultacji), zwracając uwagę na te praktyczne aspekty wprowadzenia euro, które powinny być istotne z punktu widzenia firmy (zob. Komisja Europejska, 1998b).

**RAMKA 14. NAJPOPULARNIEJSZE ŹRÓDŁA ZDOBYWANIA INFORMACJI O EURO –
WYNIKI BADAŃ WŚRÓD SŁOWACKICH PRZEDSIĘBIORCÓW**

Jako preferowane kanały zdobywania informacji o sprawach związanych z wprowadzeniem euro słowackie małe i średnie przedsiębiorstwa wymieniały:

- dedykowaną wprowadzeniu euro stronę internetową (61%),
- napisane przystępnym językiem materiały informacyjne (58%),
- szczegółowe przewodniki nt. poszczególnych aspektów przygotowań (22%),
- wyspecjalizowanych doradców (21%),
- seminaria tematyczne (20%),
- doradztwo telefoniczne lub za pośrednictwem poczty elektronicznej (5%).

Źródło: National Agency for Development of Small and Medium Enterprises (Słowacja).

W celu zwiększenia efektywności oraz ułatwienia terminowej realizacji przygotowań do wymiany waluty przez polskie przedsiębiorstwa, międzyinstytucjonalna struktura organizacyjna ds. wprowadzenia euro zaplanuje oraz skoordynuje działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców. Najważniejszą grupę docelową powinny stanowić mikro-, małe oraz średnie przedsiębiorstwa, które mają ograniczone możliwości korzystania z doświadczeń firm zagranicznych lub profesjonalnego doradztwa, a także dysponują niewielkimi środkami na przeprowadzenie przygotowań. Co więcej, doświadczenia innych państw pokazują, że **mniej przedsiębiorstwa często nie doceniają skali koniecznych działań, jak również ryzyka wiążącego się z ich późnym rozpoczęciem.** Tymczasem, dysponując ograniczonymi zasobami, powinny one rozpocząć prace przygotowawcze tak szybko, jak to możliwe, aby w dniu wprowadzenia euro w Polsce móc kontynuować działalność bez zakłóceń. **Odkładanie przygotowań na ostatnią chwilę może wiązać się z koniecznością ograniczenia lub wstrzymania normalnej działalności przedsiębiorstwa do czasu zakończenia wszystkich niezbędnych dostosowań.**

Zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej, administracja publiczna powinna dostarczać podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom, precyzyjne informacje na temat harmonogramu integracji Polski ze strefą euro oraz związanych z tym zmian w przepisach prawnych, podatkowych i księgowych (zob. Komisja Europejska, 2008a). Konieczne jest ponadto regularne badanie stopnia poinformowania przedsiębiorstw na temat różnych aspektów związanych z procesem wymiany waluty, jak również stopnia zaawansowania ich przygotowań.

RAMKA 15. DZIAŁANIA INFORMACYJNE SKIEROWANE DO PRZEDSIĘBIORCÓW NA SŁOWACJI

Podobnie jak inne państwa wprowadzające euro, władze słowackie oprócz kampanii informacyjnej skierowanej do całego społeczeństwa, przygotowały specjalne działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców. Mając na uwadze skalę niezbędnych dostosowań w przedsiębiorstwach, kampanię informacyjną dla przedsiębiorców rozpoczęto już w 2005 r. (tj. na ponad 3 lata przed datą wprowadzenia euro do obiegu).*

Najwięcej wysiłków skoncentrowano na mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach, gdyż uznano, że największe podmioty mają dostateczną wiedzę i zasoby, aby zaplanować przygotowania we własnym zakresie. Począwszy od 2005 r. przedstawiciele Ministerstwa Finansów i Narodowego Banku Słowacji oraz Pełnomocnik rządu ds. euro prowadzili liczne seminaria i prezentacje dla przedsiębiorców, poświęcone szczegółowym aspektom wymiany waluty.

W realizację kampanii informacyjnej dla małych i średnich podmiotów gospodarczych w największym stopniu zaangażowane było Ministerstwo Gospodarki, we współpracy z Krajową Agencją ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Jednym z poważniejszych wyzwań, z jakim musiały zmierzyć się te instytucje, było przekonanie przedsiębiorców, że pewien zakres działań przygotowawczych dotyczy każdego podmiotu gospodarczego, a pozostawienie przygotowań

na ostatnią chwilę grozi zaburzeniem normalnej działalności przedsiębiorstwa po 1 stycznia 2009 r. Słowackie przedsiębiorstwa, zwłaszcza najmniejsze, bardzo długo nie uświadamiały sobie konieczności poczynienia przygotowań lub też nie doceniały czasochłonności niektórych zadań z tym związanych. Szczególnie wartym uwagi narzędziem mającym pomóc w rozwiązaniu w/w problemu okazał się kalendarz informacyjny przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki. Kalendarz ten został rozdyskrebowany wśród przedsiębiorców i zawierał informacje na temat niezbędnych przygotowań. Przy poszczególnych datach znajdowały się nazwy zadań, które powinny zostać wykonane w danym terminie.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Republiki Słowackiej.

* Zasadnicza część kampanii informacyjnej skierowanej do wszystkich obywateli rozpoczęła się w II kwartale 2008 r.

Za przygotowanie działań mających na celu dostarczenie przedsiębiorcom precyzyjnych informacji na temat harmonogramu przejścia na euro odpowiedzialne są Zespół Roboczy ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych oraz Zespół Roboczy ds. Strategii Komunikacyjnej. Bazując na doświadczeniach słowackich, można rozważyć przygotowanie „polskiego” kalendarza informacyjnego, z przeznaczeniem zwłaszcza dla właścicieli małych i średnich firm.

Działania informacyjne skierowane do przedsiębiorstw zostaną skoordynowane z oficjalną kampanią informacyjną na temat integracji Polski ze strefą euro, której opracowanie leży w gestii Zespołu Roboczego ds. Strategii Komunikacyjnej¹⁰. Strategia prowadzenia kampanii informacyjnej na temat wprowadzenia euro w Polsce zostanie opublikowana w Narodowym Planie Wprowadzenia Euro. Niemniej, szeroko zakrojone działania informacyjne skierowane do przedsiębiorców powinny rozpocząć się jak najwcześniej. Niniejsze opracowanie stanowi pierwszy krok na drodze do realizacji takich działań.

➤ *Termin realizacji: Etap II*

¹⁰ Szerzej na temat celów, cech i ram czasowych kampanii informacyjnej w procesie wprowadzenia euro – zob. Osińska (2009).

3. UWAGI KOŃCOWE

Przedsiębiorstwa powinny rozpocząć przygotowania do wprowadzenia euro tak szybko, jak to możliwe, nawet jeśli docelowa data przyjęcia europejskiej waluty w Polsce nie jest jeszcze znana. Niektóre zadania związane z przygotowaniem mogą być bowiem realizowane niezależnie od ostatecznej daty wprowadzenia euro.

Wymiana złotego na euro jest – również z punktu widzenia przedsiębiorców – procesem kompleksowym. Niezbędne dostosowania obejmują m.in. przeliczenie na euro danych finansowych, przystosowanie systemów IT i urządzeń wykorzystywanych w transakcjach handlowych, przeliczenie cen produktów i usług, szkolenia dla pracowników i informacje dla kontrahentów. Z tego względu wprowadzeniu euro powinno towarzyszyć opracowanie w każdej firmie strategii przejścia na euro oraz sporządzenie planu działań z jasnym podziałem obowiązków pomiędzy pracowników.

Zaplanowanie działań mających wesprzeć przygotowania przedsiębiorstw sektora niefinansowego do wprowadzenia euro oraz koordynacja ich realizacji należą, w głównej mierze, do zadań Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych, powołanego w ramach międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej do spraw wprowadzenia euro w Polsce. Realizacja tych działań zostanie skoncentrowana w drugim etapie procesu przygotowań¹¹, a część z nich będzie kontynuowana również w etapach późniejszych.

W toku przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce warto, wzorem Słowacji, prowadzić szerokie konsultacje z partnerami społecznymi – zrzeszeniami pracodawców i pracobiorców, izbami gospodarczymi, stowarzyszeniami branżowymi itp. Konsultacje pozwolą wypracować rozwiązania, które będą akceptowane przez przedsiębiorców, a równocześnie zapewnią efektywność oraz płynność procesu wprowadzenia euro w Polsce.

¹¹ Drugi etap procesu przygotowań obejmuje okres od daty objęcia złotego mechanizmem kursowym ERMII do daty podjęcia przez Radę Unii Europejskiej decyzji o uchyleniu Polsce derogacji.

BIBLIOGRAFIA

Deloitte, 2007, *Review of the Slovenian changeover to the euro*.

Europejski Bank Centralny, 2006, *Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępного i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro*, EBC/2006/9.

Europejski Bank Centralny, 2008, *Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 19 czerwca 2008 r. zmieniające wytyczne EBC/2006/9 w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępного i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro*, EBC/2008/4.

Górska, A., W. Lip, M. Siemaszko, 2008, *Prawne i praktyczne aspekty przygotowań Słowacji do zamiany waluty krajowej na euro*, Narodowy Bank Polski.

Komisja Europejska, 1998a, *Commission Recommendation of 23 April 1998 concerning dual display of prices and other monetary amounts*, 98/287/EC.

Komisja Europejska, 1998b, *Commission Recommendation of 23 April 1998 on dialogue, monitoring and information to facilitate the transition to the euro*, 98/288/EC.

Komisja Europejska, 2008a, *Zalecenie Komisji z dnia 10 stycznia 2008 r. dotyczące środków ułatwiających przyszłe przejście na euro*, Komisja Europejska, 2008/78/WE).

Komisja Europejska, 2008b, *Preparing the introduction of the euro – a short handbook*.

Komisja Europejska, 2008c, *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Wprowadzenie euro na Cyprze i Malcie*, KOM(2008) 204 wersja ostateczna.

Komisja Europejska, 2008d, *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Ósme sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego rozszerzenia strefy euro*, KOM(2008) 843 wersja ostateczna.

Komisja Europejska, 2009, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Wprowadzenie euro na Słowacji*, KOM(2009) 178 wersja ostateczna.

Ministerstwo Finansów, 2005, *Integracja Polski ze strefą euro: uwarunkowania członkostwa i strategia zarządzania procesem*.

National Euro Changeover Committee, 2006a, *Guidelines for the conversion of past data related to the euro changeover process*, Malta, NECC/0002/06.

National Euro Changeover Committee, 2006b, *Guidelines on the conversion of company share capital from Maltese lira into euro*, Malta, NECC/0006/2006.

- National Euro Changeover Committee, 2006c**, *Guidelines on the redenomination and renominalisation of Maltese lira denominated listed financial instruments converted into euro*, Malta, NECC/0007/06.
- National Euro Changeover Committee, 2006d**, *Guidelines for the filing of statutory financial returns and/or declarations*, Malta, NECC/0009/06.
- National Euro Changeover Committee, 2006e**, *Fair-pricing Agreements In Retailing (FAIR). Handbook of best practice*, Malta, NECC/0008/06.
- National Euro Changeover Committee, 2007**, *Final Masterplan for the Euro Changeover in Malta*.
- Osińska, J., 2009**, *Strategia komunikacyjna w procesie wprowadzania euro. Wnioski dla Polski*, Europracowania, Nr 1/2009, Ministerstwo Finansów.
- Rada WE, 1997**, *Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie niektórych przepisów dotyczących wprowadzenia euro*, 1103/97.
- Rada WE, 1998**, *Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 3. maja 1998 r. w sprawie wprowadzenia euro*, 974/98.
- Schäfer, T., 2006**, *The Legal Framework for the Enlargement of the Euro Area, European Economy*, Occasional Papers, No. 23.
- Witkowski, D., 2010**, *Przygotowanie sektora finansowego do wprowadzenia euro*, Europracowania, Nr 2/2010, Ministerstwo Finansów.

ZAŁĄCZNIK 1. SCHEMAT MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ STRUKTURY DS. WPROWADZENIA EURO

